

Національний університет харчових технологій, м. Київ

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ ДО
УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ЕЛЕМЕНТА
ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ**

Базові принципи логістичного підходу в достатній мірі використовуються конкурентоспроможними вітчизняними харчовими підприємствами. Однак використання цих принципів в управлінні оборотними засобами зазвичай не має наукового обґрунтування, а прийняття управлінських рішень здійснюється на основі власного досвіду керівників підприємства. У зв'язку з цим методологічні та практичні питання управління оборотними засобами як складною логістичною системою постають важливими і актуальними.

Специфіка формування та використання запасів, як елемента оборотних засобів зумовлена їх призначенням у суспільному відтворенні і полягає, по-перше, в забезпеченні безперервності і планомірності процесу виробництва та реалізації продукції, по-друге, в мобілізації внутрішніх виробничих резервів. Для уточнення класифікації запасів, визначено основні групи факторів впливу на їх склад і структуру, а саме: постачання, виробництва, збуту.

Дослідження показало, що крім політекономічного бачення на цей час існує декілька напрямів у визначенні сутності і змісту запасів, однак не всі вони мають логістичну приналежність. Основні підходи наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Основні підходи до визначення категорії «запас»

Підходи	Визначення категорії «запас»
1. З позицій класичної економічної теорії	Авансовані кошти, які змінюють свою первісну натурально-уречевлену форму і послідовно переносять свою вартість у процесі обороту капіталу. Запаси виступають частиною продуктивного капіталу у вигляді необхідних засобів виробництва

2. Як економічної категорії	Матеріальні оборотні активи підприємства, вкладені у виробничі запаси і незавершене виробництво, величина яких має відповідати змінюваним потребам виробництва з урахуванням часу їх запити для нормального функціонування виробництва
3. З точки зору будь-яких природних і соціальних процесів	Кількість наявних у будь-який момент часу об'єктів, що вимірюється в абсолютних одиницях
4. З технологічної точки зору	Продукція виробничо-технічного призначення, вироби народного споживання та інші товари, що знаходяться на різних стадіях виробництва і очікують вступу до процесу виробничого або особистого споживання

Для формування й розвитку системи управління виробничими запасами, визначення її ролі в підвищенні конкурентоспроможності харчового підприємства дуже важливим є дослідження питання управління запасами в умовах невизначеності. При реалізації очевидних переваг логістичного підходу до управління підприємством на сучасному етапі розвитку українських підприємств, його впровадженню перешкоджає наявність певних проблем, однією з яких є відсутність методик формування логістичних систем, які б характеризувалися відносною простотою і високою адаптивністю до дій зовнішнього та внутрішнього середовища.

Розробка ефективної логістичної системи управління запасами є запорукою успішного функціонування підприємств в умовах економічних обмежень. Для її реалізації необхідно:

- впроваджувати систему контролю за використанням запасів у виробничому процесі з метою оптимізації витрат на транспортування, зберігання та підготовку до запуску у виробництво;
- підвищити інтенсивність використання виробничих запасів через прискорення їх обертання.

В умовах підвищення рівня конкуренції на ринках хлібобулочної продукції особливого значення набувають питання, пов'язані з розробкою та застосуванням інноваційних технологій в управлінні, частиною якого є система управління виробничими запасами. Разом із тим, загальновідомо, що саме при формуванні системи управління цією частиною оборотних засобів

підприємства залишається багато невирішених проблем. Одна з основних причин це – недостатньо розроблені системи управління виробничими запасами підприємства у складних умовах ринкової трансформації економіки.

У виробничій логістиці велика роль належить процесам своєчасного постачання виробництва всіма необхідними матеріалами, сировиною, напівфабрикатами, комплектуючими виробами. Закордонними фахівцями розроблено і впроваджено у практику декілька систем управління цими процесами: 1) MRP (Materials Requirements Planing) - планування потреби в матеріалах - система планування виробничих ресурсів; 2) “KANBAN” - метод, що забезпечує оперативне регулювання кількості проведеної продукції на кожній стадії потокового виробництва; 3) “Just-in-time”; 4) OPT - (Optimized Production Technologies) - оптимізовані виробничі технології; 5) DRP (Distribution Requirements Planing) - система управління і планування розподілу продукції.

На підставі досліджень зарубіжного та вітчизняного досвідів розробки, впровадження й експлуатації різних систем управління виробничими запасами очевидно, що формування таких систем відбувається лише щодо деяких типів організації виробництва: масове, великосерійне, серійне виробництво продукції. Проте на цей час не існує остаточно сформованої системи управління виробничими запасами, яка б однаково підходила для усіх типів організації виробництва. Розробка та вибір ефективної логістичної системи управління таким елементом оборотних активів, як запаси є запорукою успішного функціонування підприємств в умовах економічних обмежень. Для її реалізації необхідно:

- впроваджувати систему контролю за використанням запасів у виробничому процесі з метою оптимізації витрат на транспортування, зберігання та підготовку до запуску у виробництво;
- підвищити інтенсивність використання запасів через прискорення їх обертання.